

Läxor

– föräldrars upplevelser kring fenomenet läxor

Lola Damfeldt

Marika Granat

Examensarbete 10 p
Utbildningsvetenskap 41- 60 p
Läroprogrammet
Institutionen för individ och samhälle
Höstterminen 2006

Arbetets art: Examensarbete 10 poäng, Allmänt utbildningsområde, Lärarprogrammet
Titel: Läxor – föräldrars upplevelser kring fenomenet läxor
Engelsk titel: Homework – parents experiences regarding homework
Sidantal: 37
Författare: Lola Damfeldt och Marika Granat
Handledare: Eva-Lena Haag
Examinator: Gunbritt Tornberg
Datum: September 2006

Sammanfattning

Bakgrund: Läxor är en stor del av barnens liv som påverkar dem såväl i skolan som i deras hemmiljö. Eftersom läxor är något som barnen tar med sig hem berörs även deras familjer. Faktorer som vi menar kan påverka elevernas utveckling är hur arbetet med läxor sker i hemmet och föräldrarnas syn på läxor. Vi anser även att ett fungerande samspel mellan barn, föräldrar och skola är av stor betydelse för barnets utveckling och att läxor till stor del ingår i denna samverkan. Vi har därför undersökt fenomenet läxor ur ett föräldraperspektiv. Vi har belyst området med hjälp av tidigare forskning, litteratur samt texter ur nutida samhällsdebatt.

Syfte: Syftet med studien är att undersöka föräldrars inställning till läxor, hur läxor påverkar familjers vardagsliv samt om familjens livsvillkor påverkar synen på läxor.

Metod: Eftersom vårt syfte är av undersökande karaktär valde vi att genomföra en kvalitativ intervjuundersökning. I vår studie ingår totalt sex familjer.

Resultat: Undersökningen visar att läxor är ett motsägelsefullt fenomen. Det framkommer att föräldrarnas inställning till läxor inte handlar om ifall barnen skall ha eller inte ha läxor utan om utformningen. Resultatet visar att läxornas utformning är den centrala punkten för hur föräldrarna upplever läxor. Utformningen påverkar såväl familjelivet, samverkan med skolan samt relationen mellan föräldrarna och barnen. Resultaten visar på att arbetstider samt antal barn i familjen påverkar hur föräldrarna upplever barnens läxor. Resultaten visar också att föräldrarna vill ha tydlig information om vilka förväntningar skolan ställer och hur de kan stödja sina barn.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till de föräldrar som har deltagit i vår studie. Ni har delat med er av upplevelser, tankar och önskemål kring fenomenet läxor vilket kommer att vara till stor nytta för oss i vårt kommande yrkesliv.

Innehåll

Inledning	5
Syfte och frågeställning	6
Metod och tillvägagångssätt	6
Urval	9
Studiens tillförlitlighet	10
Forskningsbakgrund	10
Begreppsdefinition	10
Läroplanen	11
Läxor som familjeangelägenhet	12
Familjelivet i förändring	15
Läxor i ett samhällsperspektiv	16
Analysmetod	17
Resultat, analys och diskussion	18
Familjens livsvillkor	18
Läxors inverkan på familjelivet	19
Samverkan med skolan	22
Läxors påverkan på barnet	24
Överföring av inställning till läxor	26
Föräldrars önskningar	27
Slutdiskussion	29
Framtida forskning	30
Referenser	
Bilaga 1, Brev till informanterna	
Bilaga 2, Intervjuguide: Föräldrar	
Bilaga 3, Tankekarta vid intervju	

Inledning

Läxor är en stor del av barnens liv som påverkar dem såväl i skolan som i deras hemmiljö. Eftersom det är något som barnen tar med sig hem berörs även deras familjer. Vår undersökning kommer därför att behandla fenomenet läxor ur ett föräldraperspektiv.

Våra egna erfarenheter som föräldrar, erfarenheter från vfu (verksamhetsförlagd utbildning) samt en tidningsartikel har påverkat oss i valet av ämne. Som föräldrar har vi märkt att barnens läxor periodvis tar mycket av familjens tid. Läxorna leder även till diskussioner om var, när och hur de skall göras. Vi menar att barnens läxor till viss del styr familjens sociala samvaro och påverkar relationen mellan oss föräldrar och våra barn. Under våra vfu-perioder som lärarstudenter väcktes funderingar kring hur olika hemförhållanden påverkar elevernas förutsättningar när det gäller att utveckla de kunskaper som skolan förmedlar. Faktorer som vi menar kan påverka elevernas utveckling är hur arbetet med läxor sker i hemmet och föräldrarnas syn på läxor. Vi anser även att ett fungerande samspel mellan barn, föräldrar och skola är av stor betydelse och att läxor till stor del ingår i denna samverkan.

I en kvällstidning läste vi en artikel med ett kontroversiellt innehåll. Artikeln tar upp fenomenet läxor som ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Journalisten Ted Kudinoff (2005) skriver i en artikel i Aftonbladet om Ståle Fredriksens åsikter angående läxor. Fredriksen bygger sina uppfattningar på FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, där det i artikel 24 står att alla har rätt till vila och fritid och en rimlig arbetsbelastning. Fredriksens åsikt är att eleverna inte har dessa rättigheter. Han uttrycker följande uppfattning:

Våra barn har längre arbetsdag än många vuxna. Dessutom tar vi det som en självklarhet att de ska ta med sig arbetet hem, i form av läxor. Ingen vuxen skulle acceptera att arbetsgivaren förväntade att man ska jobba en timme eller två på kvällen efter arbetsdagens slut.

Detta citat väckte många funderingar. Våra egna erfarenheter tillsammans med ovan nämnda artikel har gjort att våra tankar kring läxor som fenomen har väckts. Är läxor en gammal tradition med djupa rötter som inte ifrågasätts? Hur påverkar läxor barnen och deras familjer i dagens samhälle? Vad anser föräldrar om läxor?

Vi har funnit att det finns en mängd litteratur som behandlar området ur såväl pedagogperspektiv som ur elevperspektiv, men vi saknar litteratur och forskning som utgår från föräldrarnas perspektiv. Vi menar dock att eftersom läxor är en del av barnens och därmed familjens vardag, är det relevant att studera fenomenet läxor ur ett föräldraperspektiv.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka föräldrars inställning till läxor, hur läxor påverkar familjers vardagsliv samt om familjens livsvillkor påverkar synen på läxor.

Vi har valt att avgränsa studien till familjer bestående av två föräldrar med ett eller flera barn. Vår intention har varit att försöka få en spridning av familjestorlek, föräldrarnas utbildning samt om barnen går i en kommunal skola eller i en friskola.

I undersökningen har vi använt oss av följande frågeställningar:

- Hur påverkar olika livsvillkor, såsom föräldrarnas utbildning och arbetstid samt antal syskon i familjen, föräldrarnas syn på barnens läxor?
- Hur inverkar läxor på familjens vardagsliv enligt föräldrarna?
- Hur upplever föräldrarna samverkan med skolan?
- Vilken uppfattning har föräldrarna om hur läxor påverkar deras barn?
- Hur anser föräldrarna att deras egna upplevelser av läxor påverkar deras inställning till barnens läxor?

Metod och tillvägagångssätt

Eftersom vårt syfte är av undersökande karaktär valde vi att genomföra en kvalitativ intervjuundersökning. Kvale (1997) skriver att forskningsintervjuns syfte är att få beskrivningar av den intervjuades livsvärld. Dessa beskrivningar skall sedan tolkas och forskaren strävar efter att nå en förståelse genom samtal. Kvale skriver vidare att fördelen med ett intervjusamtal är att intervjuer med ett antal olika personer alstrar en mängd skilda synvinklar och därmed kan en mångfacetterad bild av hur människor ser på ett

fenomen uppnås. Eftersom vår avsikt var att undersöka hur föräldrar upplever läxor menar vi att intervjuer var en lämplig metod med hänsyn till studiens syfte.

I studien ingår sex familjer. För att få en spridning av familjer intervjuade vi tre familjer med barn som går i en kommunal skola och tre familjer med barn som går i en friskola. Genomförandet skedde på platser valda av informanterna eftersom vi ansåg att det var betydelsefullt att de kände sig bekväma och trygga i intervjusituationen. Kvale (1997) menar att det är viktigt att låta den intervjuade välja en plats som känns trygg. Samtliga familjer valde att bli intervjuade i sitt eget hem.

Eftersom vi ville pröva våra frågor genomförde vi två pilotintervjuer. Enligt Kvale (1997) ger det ökade möjligheter till ett tryggt och stimulerande samspel under intervjun. Pilotintervjuerna gav oss insikt om att det var viktigt att vi lät informanterna få god tid på sig att utveckla sina svar. Vi insåg även att vi i vissa fall behövde ställa flera följdfrågor för att informanterna skulle kunna ge ett mer uttömmande svar på våra frågor (se bilaga 2). Under pilotintervjuerna märkte vi också att det var till stor hjälp att använda ett anteckningsblock. Detta för att kunna skriva ner olika stödord som vi senare under intervjun ville att informanten skulle utveckla närmare. Genom att inte behöva avbryta informanten upplevde vi att det blev ett mer naturligt samspel oss emellan. Under intervjutillfällena tog vi också hjälp av en tankekarta vilket pilotinformanterna uppskattade och vi kände oss trygga med. Vi kände även att intervjuerna blev enklare att starta då det fanns en förförståelse hos alla.

Första kontakten med informanterna skedde via telefon för att fråga om det fanns intresse av deltagande i studien. Därefter informerade vi i ett missivbrev (se bilaga 1) om att intervjun skulle spelas in på band. Vi informerade om att medverkan var frivillig, anonym och att deltagandet kunde avbrytas när som helst, något som är viktigt ur forskningsetisk synpunkt (Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, 2002).

Vid intervjusamtalen informerades informanterna ytterligare och då främst om vad det innebar att delta i studien. Vi upplyste informanterna om att alla uppgifter som kunde härledas till informanterna kodades så att inte någon utomstående kunde sammankoppla

intervju och familj. Vi informerade även om att inspelningarna av intervjuerna kommer att förvaras så att de ej kommer i orätta händer.

Vi startade intervjuerna med att använda oss av tankekartan som placerades på bordet mellan oss. Med hjälp av denna fick informanterna en överblick om vad samtalet skulle komma att handla om. Tankekartan lät vi ligga kvar på bordet under hela intervjun som ett stöd både för informanterna och för oss som intervjuare (se bilaga 3). Vi erbjöd informanterna att ta del av uppsatsen efter att den färdigställts.

Intervjuerna spelades in med hjälp av videokamera där endast ljudet dokumenterades (ej bildupptagning). Videokameran placerades på ett bord mellan oss och informanterna. Under tiden som intervjuerna pågick behölls linslocket på, något som vi även upplyste våra informanter om. Vi genomförde intervjuerna gemensamt eftersom vi ansåg att det var viktigt att båda var närvarande. Detta för att kunna tolka det informanterna uttryckte genom sitt kroppsspråk och andra icke verbala uttryck. Under intervjuerna var vi båda aktiva. Vi menar att det ökade känslan av att intervjun upplevdes som ett samtal. Vi eftersträvade även att båda föräldrarna skulle delta vid tillfället. Anledningen till detta var att få en så bred bild av familjens livsvillkor som möjligt. Parintervjuer genomfördes med alla utom en familj. Den sista intervjun genomfördes med en förälder då vi ansåg att den var av betydelse trots bortfallet. Samtliga intervjuer tog ca 1 timma att genomföra.

Vi använde oss av videokamera eftersom den tog upp ljudet mycket bra. Det underlättade också för oss när vi skrev ut våra intervjuer, eftersom vi då lade in ljudet i ett dataprogram som gjorde att vi kunde skriva samtidigt som vi lyssnade. Ytterligare en fördel med videokameran var att det blev lätt för oss att föra över intervjuerna digitalt mellan oss.

Utskrifterna skedde genom att vi skrev ut tre intervjuer var. Eftersom vi delade upp skrivandet mellan oss var det viktigt att vi tydligt klargjorde vilket förfaringssätt vi skulle använda oss av. Kvale (1997) menar att man måste vara medveten om att utskriften av ett samtal innebär att man gör olika värderingar och beslut. Vi beslöt oss för att skriva ut intervjuerna så ordagrant som möjligt. Vår strävan var dock att få våra informanternas tal att anta en flytande form. Harklingar, hummanden och icke färdiguttalade ord har vi därför valt att ej skriva ut. Kontrollen av de transkriberade intervjuerna skedde genom att

vi båda lyssnade på samtliga intervjuer samtidigt som vi jämförde med utskriften. Syftet var att uppnå en samstämmig förståelse av intervjun. Kvale menar att reliabiliteten på intervjun ökar när flera kontrollerar.

Urval

Urvalet av familjerna har gjorts genom den så kallade snöbollseffekten, vilket innebär att vi har frågat bekanta om de känner något föräldrapar som kunde vara lämpligt för vår undersökning. Att vi valde den metoden beror på att vi ansåg att det underlättade i intervjusituationen om informanterna kände till vilka vi var. Kontakten mellan oss och de vi intervjuade kunde på så vis öka och det blev ett mer förtroligt samtal. Kvale (1997) menar att det mellanmänniska samspelet under intervjusamtalet är viktigt och att intervjuaren på kort tid måste skapa ett klimat som möjliggör ett givande samspel mellan den intervjuade och den som intervjuar. Vi är medvetna om att ett urval grundat på snöbollseffekten inte är det mest optimala tillvägagångssättet för en vetenskaplig studie, men med de förutsättningar vi hade så anser vi att det var det bästa alternativet.

För att säkerhetsställa familjernas anonymitet och för att få ett system för vår bearbetning av intervjuerna tilldelade vi familjerna varsin bokstavskod. Nedan följer en kort beskrivning av varje familj.

1. Familj A bestående av mamma och pappa med två barn, en flicka 8 år och en pojke 11 år. Båda föräldrarna arbetar heltid och har gymnasieutbildning. Barnen går i en kommunal skola.
2. Familj B bestående av mamma och pappa med två barn, en pojke 6 år och en flicka 8 år. Pappan arbetar heltid och mamman arbetar 75 %. Båda föräldrarna har gymnasieutbildning. Barnen går i en friskola.
3. Familj C bestående av mamma och pappa med tre barn, en pojke 9 år, en pojke 13 år och en pojke 16 år. Båda föräldrarna arbetar heltid och har högskoleutbildning. Barnen går i en friskola.
4. Familj D bestående av mamma och pappa med två barn, en flicka 11 år och en pojke 14 år. Båda föräldrarna arbetar heltid och har gymnasieutbildning. Barnen går i en kommunal skola.
5. Familj E bestående av mamma och pappa med ett barn, en pojke 12 år. Pappan arbetar heltid och mamman arbetar 70 %. Båda föräldrarna har högskoleutbildning. Barnet går i en friskola.
6. Familj F bestående av mamma och pappa med två barn, en pojke 12 år och en pojke 23 år. Pappan arbetar heltid och mamman arbetar deltid. Pappan har gymnasieutbildning och mamman grundskoleutbildning. Barnen går i en kommunal skola.

Vid intervjutillfällena uppstod ett bortfall. En pappa fick förhinder och kunde inte delta vid intervjutillfället. Intervjun skedde med mamman. Vi anser att bortfallet inte har påverkat resultaten.

Studiens tillförlitlighet

Det begränsade omfånget av studien gör att resultaten inte kan sägas vara generaliserbara och de resultat vi redovisar gäller enbart den grupp av föräldrar som varit delaktiga i vår undersökning. De familjer som har deltagit i vår undersökning är till största delen familjer i villaområden, något som kan ha påverkat våra resultat. Vi menar att resultaten trots detta är intressanta och att de kan visa på hur föräldrar uppfattar läxor och hur läxorna påverkar familjens liv i dagens samhälle.

Genom att vi har varit två personer under intervjuerna, bearbetningen, analysen och tolkningen av materialet menar vi att tillförlitligheten på studien har ökat. Kvale (1997) skriver om att flera undersökare höjer reliabiliteten genom att felaktiga tolkningar kan undvikas eller att data snedvrids. Vi återkom upprepade gånger till vårt material för att kontrollera våra tolkningar. En faktor som påverkar reliabiliteten är att det insamlade materialet är lagrat så att undersökaren kan gå tillbaka och bedöma om han/hon har uppfattat allt korrekt (Kvale, 1997; Patel & Davidsson, 2003).

När det gäller studiens validitet har vi strävat efter att i så stor utsträckning som möjligt redogöra för alla delar i processen, från problemformulering till resultat, så ingående som möjligt.

Forskningsbakgrund

Under denna rubrik vill vi synliggöra vilka tolkningsgrunder vi använt oss av när vi genomfört vår undersökning.

Begreppsdefinition

Begreppet läxa definieras i Wikipedia [060426] som en skoluppgift som eleverna arbetar med hemma. I Nationalencyklopedin [060506] beskrivs läxa som *”en avgränsad skoluppgift för hemarbete”* och tillägger *”särskilt om visst textstycke som skall läsas in”*.

Hellsten (2000, s 120) definierar efter mycket resonerade läxa som *”det arbete som inte sker på lektionstid”*. Vi har använt begreppet läxor i betydelsen hemuppgifter som eleverna gör utanför ordinarie skoltid. Under våra intervjuer framkom ytterligare en variant av begreppet läxa benämnt som uppdrag. Oavsett av vilket ord informanterna har använt sig av har vi valt att använda oss av ordet läxor som ett enhetligt begrepp.

Begreppet familj definieras i Wikipedia som de människor som har en släktskapsrelation till varandra. Nationalencyklopedins definition på begreppet familj lyder: *”Den är grundad på en kombination av äktenskap och blodsförvantskap mellan familjemedlemmarna.”* Bäck-Wiklund och Bergsten (1997) konstaterar att begreppet familj inte har någon entydig innebörd, utan att det kan tolkas såväl ur det mer snäva perspektivet av kärnfamilj bestående av två föräldrar som ur det vidare begreppet där ordet familj även innefattar alla personer som ingår i släkten. Familjen som begrepp har vi använt i betydelsen en eller två vuxna som bor i samma hushåll med ett eller flera barn.

Läroplanen

Flera författare har granskat vad som står om läxor i nuvarande läroplan, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo-94), och de tidigare läroplanerna Lgr-62, Lgr-69 och Lgr-80 (Hellsten, 1997; Leo, 2004; Gersne, 2005). Sammanfattningsvis betonas att läxor inte nämns i någon större utsträckning i dessa läroplaner. Lgr-62 är den läroplan där det står mest om läxor och då i form av hemuppgifter. I efterkommande läroplan, Lgr-69 tonas betydelsen av läxor ner för att återkomma i Lgr-80 där det betonas att läxor är en del av skolans arbets sätt. Vi har granskat nuvarande läroplan Lpo-94 och i den nämns överhuvudtaget inte läxor alternativt hemuppgifter.

Det vi funnit i Lpo-94 som anknyter till familjens roll angående elevens skolgång är ett avsnitt som behandlar rättigheter och skyldigheter. Här framgår det att skolan skall informera föräldrar om vilka krav skolan har på föräldrar samt vilka rättigheter och skyldigheter som såväl elever som deras föräldrar har. Det är även viktigt att skolan informerar om vilka mål och arbetsmetoder som används. Detta för att föräldrar skall kunna vara delaktiga och ha möjlighet att påverka sina barns skolsituation.

När vi sökte efter läroplanerna fann vi ytterligare en skrift, nämligen "Alla föräldrar kan!" skriven av Grosin (2001). Skriften har underrubriken "Hemmets läroplan – vad alla föräldrar kan göra för att deras barn skall klara sig bra i skolan". Grosin vänder sig här till föräldrar och ger dem handfasta råd om hur de skall behandla barnens läxor i hemmet. De råd som ges är bland annat att föräldrar skall hjälpa sina barn att planera tid för läxor. Föräldrarna skall också hjälpa till med läxor utan att göra läxorna åt barnen. Grosin tar även upp läxor som en grund för eventuella konflikter. På sidan 9 formulerar han frågan "Var går tjatgränsen?".

Ytterligare en skrift om läxor finns som dock är något äldre. Här skriver Steinberg (1986) om råd som riktar sig till lärare, föräldrar och elever. Det framgår att läxor är viktiga och enligt Steinberg är syftet med läxor att barnen skall lära sig studieteknik. Däremot ligger huvudansvaret på skolan att barnet lär sig den kunskap som skolan vill förmedla. Författaren anger att tre faktorer har betydelse för läxläsning hemma. Det första är tron på att man kan klara av det, det andra är ergonomin och till slut har även studietekniken betydelse. Enligt Steinberg finns det även ett samband mellan bra studier och föräldrarnas uppmuntringar.

Läxor som familjeangelägenhet

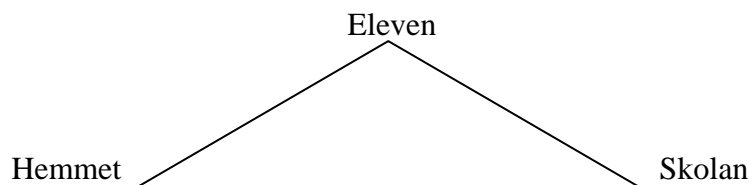
Läxor är en form av skolarbete som eleverna tar med sig hem och därmed påverkas deras familjer i varierande utsträckning. När vi gjorde en litteraturoversikt inom området lade vi dock märke till att det är ont om litteratur gällande föräldrars syn på läxor. I tidigare uppsatser inom Högskolan Väst samt ur ett nationellt perspektiv har vi funnit att mycket arbete har lagts ned på att kartlägga pedagogers och elevers syn på läxor men vi saknar föräldraperspektivet.

Hellsten (1997) konstaterar i sin litteraturgranskning "Läxor är inget att orda om" att läxan som fenomen är en motsägelsefull företeelse. Läxor ingår regelbundet i undervisningen men det skrivs lite om läxor i offentliga texter och i litteratur såsom lärarhandledningar och studentlitteratur diskuteras sällan läxor. Hellsten konstaterar vidare att läxor inte är något som enbart berör eleven utan hela elevens familj påverkas.

Leo (2004) behandlar i sin magisteruppsats läxor ur pedagog-, elev-, och föräldraperspektiv. Leos resultat visar att många av föräldrarna i hans undersökning inte förstår meningen med läxor. De uppger också att läxor leder till konflikter i vissa fall. Detta trots att föräldrarna inte upplever att skolan ställer krav på hemmet när det gäller hur läxor skall göras. En koppling kan göras till Bäck-Wiklund och Bergsten (1997) som skriver om föräldrars upplevelser av att samhället och den sociala omgivningen ställer krav på föräldrarna att "skapa" perfekta barn. Förutom omgivningens krav ställer föräldrar i dagens samhälle även stora krav på sig själva och sitt föräldraskap. Det är framförallt mödrarna som upplever att bilden av den ideala föräldern och det vardagliga livets realiteter inte överensstämmer. Detta leder till stress och ett ständigt dåligt samvete. Bäck-Wiklund och Bergsten skriver vidare om att kontrollen av föräldrar i dagens samhälle gör att brister i föräldraskapet ofta tolkas som personliga brister. Som en följd av detta blir det viktigt att fostra idealiska barn och föräldrar känner att de bör engagera sig i barnens skolgång.

Eriksson (2004) menar i sin filosofie doktorsavhandling i pedagogik att relationen mellan föräldrar och skola under de senaste decennierna har genomgått en förändring. Hans åsikt är att skolans förväntningar på föräldrarna att engagera sig i sina barns skolgång har ökat, men också att föräldrarna har börjat ställa större krav på insyn i skolan. Skolan och föräldrarna har därmed kommit närmare varandra. Erikssons slutsats blir att föräldrar blir alltmer involverade i barnens utbildning men att skolan också i större utsträckning måste "stå till svars" inför föräldrarna. Att förbindelsen mellan skola och hem är betydelsefull påpekar Andersson (2004). Hon menar att ett fungerande samarbete mellan hemmet och skolan är en av de viktigaste förutsättningarna för att barnet skall anpassa sig i skolan. "*Lärare, föräldrar och eleven ingår i ett system där varje möte påverkar alla de andra mötena*" (s.194). Andersson skriver vidare att föräldrars önskan att kunna påverka barnens skolsituation har ökat under det senaste decenniet. Andersson hänvisar till en undersökning där 72 % av de deltagande föräldrarna önskade mer information om hur de skulle hjälpa sina barn med skolarbetet i hemmet. Samarbetet mellan hemmet och skolan måste enligt Andersson baseras på att det finns tydliga regler för vilket ansvarsområde som berör hemmet respektive skolan. Även Steinberg (1986) belyser detta då han skriver om läxträning i hemmet. Han menar att föräldrarna skall informeras om läxorna och hur de kan hjälpa eleverna. Av Steinbergs skrift framgår att föräldrar vill hjälpa sina barn, men de vet inte hur samt att de önskar mer information av skolan.

Det innebär att arbetet kring läxor i dagens skola ställer stora krav på samverkan från alla håll, där alla parter är involverade, skolan, föräldrarna och barnen.

Figur1. Vår visuella bild av samverkan kring läxor.

Läxor har dock påverkat barn och deras familjer under lång tid. Kravolec och Buell (2000) skriver att läxor är djupt förankrade i familjens vardag och att läxornas förekomst därför sällan ifrågasätts. De skriver vidare att föräldrars engagemang i barnens läxor kan innebära både positiva och negativa effekter. Även Cooper (2001) och Kidwell (2004) konstaterar att föräldrars inblandning i sina barns läxläsning kan påverka i båda riktningarna. Såväl Cooper som Kidwell menar att familjens livsvillkor är mycket viktiga när det gäller föräldrars möjligheter att engagera sig i barnens läxläsning. Lund och Nilssons (1989) forskning visar däremot att den positiva attityden till skolan från föräldrarna är huvudorsaken till att eleverna uppnår goda resultat i skolan. Detta gäller oberoende av andra faktorer så som föräldrarnas utbildningsbakgrund, inkomstförhållanden, familjekonstellationer och sociala förhållanden.

När det gäller elevernas hemmiljö har Gersne (2005) skrivit en magisteruppsats där han tar upp ämnet läxmiljöer och han belyser hur elevens lärandemiljö i hemmet ser ut. De resultat som Gersne redovisar är att elever i årskurs två oftast satt vid köksbordet i sällskap med en vuxen medan däremot eleverna i årskurs åtta hade skilda lärmiljöer vid läxarbetet. Vidare framgår det att de flesta eleverna i årskurs två gör läxor direkt när de kommer hem efter skolan samt att de vill ha lugn och ro omkring sig. Eleverna i årskurs åtta har inte samma krav på omgivningen och de vill gärna äta något samtidigt som läxorna görs.

Många familjer har aktiva fritidsintressen och barnen kan ha flera olika aktiviteter efter sin skoldag. Kidwell (2004) konstaterar att en aktiv fritid ger en positiv effekt på barnens

skolarbete och att det är viktigt att föräldrarna skapar möjlighet för barnen att kombinera skolarbetet med fritidsaktiviteter.

Familjelivet i förändring

Bäck-Wiklund (2001) samt Bäck-Wiklund och Bergsten (1997) skriver om den omvälvning av samhället som har skett i och med senmodernitetens intåg under slutet på 1950-talet och början på 1960-talet. Följden har blivit en samhällsomvandling som har skapat omfattande förändringar i människors liv. Familjens normer har förändrats och familjens utveckling har gått mot ett mer individualiserat uttryck. Det betyder att familjen har individuella projekt och drömmar som skall sammanfogas till ett gemensamt projekt. Föräldraskapet innebär i dagens samhälle förutom att se till det egna barnets behov och önsknings även se till att samhällets krav efterlevs. Följderna av detta är enligt författarna att familjelivet är rationellt, planerat och konstant kännetecknat av tidsbrist. Att föräldrarna har tid, ork, kunskap eller förmåga att kunna stödja sina barn är viktigt enligt Andersson (2004). Andersson skriver vidare att en orsak till konflikter mellan föräldrar och lärare är att de båda parterna har olika syn på varandras verklighet.

Även Bygren, Gähler och Nermo (2004) beskriver hur familjen har förändrats från 1950-talet och fram till idag. Författarna belyser förändringen för familjen genom ett samhällsperspektiv där arbetsmarknadens struktur påverkar familjens livsvillkor. Förr var det vanligt att pappan förvärvsarbetade och stod för hushållets försörjning medan mamman var hemmafru och skötte om hushållet och barnen. Idag är det närmast självklart att båda föräldrarna förvärvsarbetar utanför hemmet. Samvaron mellan föräldrar och barn styrs idag därför till stor del av föräldrarnas arbetsvillkor.

Den samhällsutveckling som har skett under de senaste 50 åren har påverkat barnens situation på många sätt. Richardsson (2004) behandlar i sin skildring av den svenska skolans utveckling ett antal olika faktorer som påverkar barnens uppväxtvillkor. Ett förhållande som framträder tydligt är den ökande andelen arbetande kvinnor. Utvecklingen som skett har fått stora konsekvenser för barnens dagliga liv. Olika livsvillkor för familjer i dagens samhälle gör att alla föräldrar inte har samma förutsättningar när det gäller att kunna hjälpa och stödja sina barn. Som lärare i dagens skola är det viktigt att vara medveten om dessa olika villkor (Rudney, 2005).

Läxor i ett samhällsperspektiv

Belyser vi läxor ur ett samhällsperspektiv finner vi att ämnet väcker motstridiga känslor. Enligt norske läkaren Fredriksen (I Kudinoff, 2005) är läxor ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Han menar att läxor förstör fritiden för barnen och att skolan skall ses som ett arbete. Jämförelsen görs med vuxna som aldrig skulle acceptera att ta med sig delar av arbetet hem utan ersättning.

I en artikel av journalisten Södergren (2004) finner vi en familj som beskriver sin vardag. Mamman i familjen anser att läxorna stjälar tid från dem och att de som föräldrar måste ha barnens läxor med i sina egna tidsplaneringar. Vidare skriver Södergren att familjen anser att läxorna skapar stress. Skolforskaren Hellsten som har tillfrågats av Södergren i artikeln menar att läxorna skall ske under skoltiden och att fritid skall vara fri tid. Det innebär att Hellsten förespråkar längre skoldagar hellre än läxor i hemmet.

I en artikel i Montessoritidningen (Läxläsning är ett ansvar för både barn och föräldrar, 2004) uttrycks däremot att läxor kan vara positivt för föräldrar och barn. Föräldrarna ges genom läxorna möjligheter till engagemang och inblick i barnens skolgång. För barnen kan läxor vara ett sätt att lära sig att ta ansvar. Läxorna ger också barnen och föräldrarna tid för umgänge tillsammans.

När vi började skriva vår uppsats var det endast några månader kvar till Riksdagsvalet 2006. I massmedia fördes en livlig debatt om de olika partiernas inställning till läxornas vara eller icke vara. I vänsterpartiets skolpolitiska krav i valrörelsen stod att läsa att läxor skall avskaffas, vilket var grunden för den livliga debatten.

4 Avskaffa läxorna i grundskolan

Skolan ska vara kompensatorisk så att skillnader i elevernas bakgrund motverkas och inte har någon betydelse för utbildningen, därför ska skolarbetet göras på skoltid med stöd och hjälp av lärare. Läxor förutsätter att eleven kan få stöd och hjälp i hemmet.

(Vänsterpartiet, 2006, 14 punkter för en likvärdig skola, § 4)

Virkberg hävdar i en debattartikel (TTELA, 2006-06-01) att eftersom alla skolelever inte har samma förutsättningar att få hjälp hemma gör läxor att utbildningen för eleverna inte är likvärdig. Skolminister Baylan hävdar i Victorins artikel i samma tidning att läxor är

en del av dagens skola. Han ger uttryck för uppfattningen att läxor hjälper eleverna att arbeta självständigt. Baylans åsikt är att skolan bör ge elever som inte kan få hjälp hemma extra stöd efter ordinarie skoltid.

Den bild vi får av samhällets debatt bekräftar Hellstens (1997) konstaterande om att läxor är ett ämne som är motsägelsefullt. Likväl ur ett familjeperspektiv som ur ett politiskt perspektiv så framkallar läxor åsikter. I en undersökning på Expressens Internetsida (2006) frågade man läsarna: Är läxor viktigt? 81 % av 11 500 svaranden ansåg det.

Analysmetod

När vi analyserade och tolkade materialet lät vi oss framförallt inspireras av den hermeneutiska forskningsansatsen. Patel och Davidsson (2003) samt Lindholm (1999) skriver om att en hermeneutisk forskare pendlar mellan att först läsa intervjun i sin helhet och försöka förstå den, för att sedan läsa textens olika delar och försöka förstå dessa. Förståelsen av helhet och delar ställs i relation till varandra och ny förståelse uppnås. Texten och tolkningen av texten utvecklas genom ny förståelse som genererar ny tolkning och så vidare, det uppstår en så kallad hermeneutisk spiral. Enligt Patel och Davidsson finns ingen egentlig slutpunkt för den hermeneutiska tolkningsprocessen. Under processens gång har vår kunskap och förståelse utvecklats och vi har kunnat finna mer information i materialet än vad vi gjorde initialt. Vi har i studien tolkat de transkriberade intervjuerna tills vår mening var att vi hade nått en god förståelse för våra informanternas uppfattningar angående läxor. Vi är medvetna om att vår egen förförståelse kan påverka hur vi tolkat och analyserat materialet. Vår intention under hela studiens gång har dock varit att försöka tolka förutsättningslöst och utifrån våra informanternas synvinklar.

Den metod vi använde oss av när vi analyserade de transkriberade intervjuerna var meningskoncentrering. Kvale (1997) beskriver metoden som ett tillvägagångssätt vilket innebär att forskaren omformulerar en större mängd text till endast ett fåtal ord där huvudmeningen av texten är komprimerad och koncis. Vid analysarbetet läste vi igenom intervjuerna och fastställde enheter, vilka formulerades tematiskt i relation till vår intervjuguide och tankekarta. Ur de olika teman som framkom kunde vi sedan klarlägga våra informanternas åsikter.

Resultat, analys och diskussion

Vi har valt att redovisa resultaten i sex teman vilka är; familjens livsvillkor, läxors inverkan på familjelivet, samverkan med skolan, läxors påverkan på barnet, överföring av inställning till läxor samt föräldrars önsknings. I direkt anslutning till de fem första temaområdena följer analys och diskussion. Vi kommer att redovisa vissa data i kvantitativa termer. De fem första temaområdena har vi knutit till våra frågeställningar. Det sista temat som behandlar föräldrars önsknings angående läxor har vi tagit med eftersom vi anser att det är en viktig punkt att förmedla. Vi har dock inte analyserat eller diskuterat dessa då vi endast förmedlar dem till läsaren. När vi har använt oss av citat har vi redigerat i informanternas talspråk för att underlätta läsning. Ändringarna har dock skett utan att förändra betydelsen av uttalandet. Citaten är i samliga fall hämtade från våra intervjuer.

Familjens livsvillkor

Våra informanter har gymnasieutbildning och flera har gått vidare till högskola. En av informanterna har grundskoleutbildning. Båda föräldrarna i familjerna arbetar och hälften av kvinnorna arbetar deltid. Den huvudsakliga orsaken till att mammorna arbetar deltid är enligt familjerna att det skall finnas någon till hands för barnen när de kommer hem från skolan. Antalet barn i familjerna varierar mellan ett barn till tre barn. Samtliga familjer består av kärnfamiljer, det vill säga barnen bor med båda sina biologiska föräldrar.

Analys och diskussion

Det samband vi ser är att föräldrarnas utbildningsnivå inte påverkar om man anser att läxor är positivt eller negativt som fenomen. Såväl föräldrar med hög respektive låg utbildningsnivå anser att läxor är viktiga för att barnen skall få en god utbildning. Lund och Nilsson (1989) menar att en positiv attityd från föräldrar som aktivt engagerar sig i barnens skolgång är faktorer som påverkar mer än föräldrarnas utbildningsnivå när det gäller barnens skolresultat. Undersökningen visar att föräldrarna är väl insatta beträffande vikten av en god utbildning för att få ett arbete i framtiden. Oavsett förälderns egen utbildningsnivå vill man att barnen ska få en bra utbildning.

Något som i hög grad påverkar synen på läxor är föräldrarnas arbetstid. Informanterna uttrycker sina upplevelser av svårigheten att få tiden att räcka till för arbete, hem och familj.

Man kommer hem vid halv 5- 5. Man ska fixa mat, det tar en timme, sen ska man få bort maten och då är det dags att sätta sig med läxor eller tjata igång läxorna. ... Och rätt vad det är så är klockan nio och då är det dags att se till att de kommer i säng istället. Och så håller det på till tio. Sen sitter man själv för att man orkar inte, nu är det i alla fall tid att slappna av. Sen är det ett varv till nästa dag, samma sak. (Familj A)

I de familjer där mammorna arbetar deltid upplevs inte läxorna som lika betungande som i de fall där båda föräldrarna arbetar heltid. Orsaken till att mammorna arbetar deltid har vi inte undersökt närmare, men ser vi till samhällsbilden kan det bero på svårigheten för dagens kvinnor att kombinera yrkesliv med familjeliv. Bäck-Wiklund och Bergsten (1997) tar upp problematiken för dagens kvinnor att kombinera det traditionella kvinnoidealet, att ta hand om barn och familj, samt att vara yrkesarbetande.

Jag jobbar 75 % och jag skulle egentligen kunna gå upp, men jag gör inte det. För att vår familj, vi är bara tre men vi väljer att inte göra det. För att kunna hjälpa P med läxor och grejor och sånt. (Familj E)

Bygren, Gähler och Neramo (2004) anger att samvaron mellan föräldrar och barn påverkas av föräldrarnas arbetstider. Detta överensstämmer med våra informanternas upplevelser av att familjens liv påverkas av vilka arbetstider föräldrarna har. Antal syskon påverkar också familjens förutsättningar. Finns det flera barn i familjen har föräldrarna mindre tid till förfogande för varje barn. I de fall familjen endast hade ett barn i skolåldern uppfattades inte läxorna som lika betungande.

Våra resultat visar att det är viktigt att vara medveten om att familjer har olika förutsättningar när det gäller att kunna stödja barnens läxläsning.

Läxors inverkan på familjelivet

Läxor är en del av vardagen enligt föräldrarna. Uppfattningarna kring läxors påverkan på familjens liv varierar dock. De faktorer som påverkar hur familjen ser på läxornas

inverkan är framförallt mängden läxor barnet har, läxans utformning samt hur självständigt barnet klarar av att göra sin läxa.

Föräldrarna upplever att de får lägga mycket tid på att vara kontrollanter, det vill säga fråga sina barn om de har läxa, om de har gjort läxan och förhålla om de kan läxan. Samtliga föräldrar uppger att de hjälper sina barn när de arbetar med läxan. Det kan vara en positiv upplevelse där man som förälder också lär sig. Föräldrarna anser att de även får inblick i barnens skolgång. Informanterna menar att de lägger ned betydligt mer tid på att hjälpa sina barn jämfört med hur mycket hjälp de fick av sina egna föräldrar. Ansvar för att läxan blir gjord menar föräldrarna är deras, men att barnet successivt med stigande ålder ska ta över ansvaret.

De allra flesta föräldrarna känner att de lägger mycket tid på att uppmuntra, uppmuntra och sätta igång barnen när det gäller läsläsning. När väl barnet har kommit igång med sin läsläsning uppfattar föräldrarna dock att stunden kan vara en positiv del av samvaron med barnet. Det fanns även familjer där situationen kring läsläsningen gjorde att stora konflikter uppstod mellan föräldrar och barn.

När det gäller platsen för läsläsning är köksbordet en vanlig plats för yngre barn. De äldre barnen gör dem oftare på sina rum. Det framkommer att när de yngre barnen gör läxor har de lugnt och tyst runt sig medan de äldre barnen kan lyssna på musik och även ”chatta” under tiden.

Informanterna upplever inte att deras familjer får försaka fritidsaktiviteter på grund av läxorna. Däremot kan det innebära att tiden omprioriterades och läxorna görs när tid finns, till exempel på helger eller på morgonen innan skolan. Det gäller dock inte alla informanter då det finns de familjer som anser att helgerna skall vara helt läxfria.

Analys och diskussion

I studien framkommer det att läxor till viss del styr familjernas liv samtidigt som de är en del av vardagen. Att familjerna i stor utsträckning upplever läxor som ett naturligt inslag kan bero på att läxor är en djupt förankrad tradition. Läxor som tradition är något som flera författare återkommer till (Cooper, 2001; Hellsten, 2000; Kravolec & Buell, 2000).

Det som påverkar familjelivet mest är således inte läxans vara eller icke vara, utan utformningen och mängden läxor.

Fast det är ju inte bara jobbigt heller. För det är också roligt, vi lär ju oss också en del fast det är ju tiden. Ibland är det ju så bara att man har varken tid eller ork. Man kommer hem från jobbet och så. Men det är ju roliga, överlag är det ju roliga, lärorika läxor som lär. Och som förbereder just för att ta ansvar och att kunna långsiktigt ta ansvar. (Familj C)

Beroende på hur läxan är utformad och hur mycket läxor barnet har upplevs den olika, det kan vara en stund av trevlig samvaro med barnet eller leda till konflikter. En informant berättar att barnet fick en matteläxa, en så kallad "kluring". Uppgiften var utformad så att föräldrarna tvingades att lösa den åt barnet. Detta påverkade familjelivet negativt och frustration uppstod hos såväl barn som föräldrar. Flera informanter tog upp liknande problem när det gällde läxor som kräver att föräldrarna utför den. Ytterligare exempel är när föräldrarna var tvungna att först köpa material för att barnet skulle kunna göra sin läxa. Cooper (2001) samt Kidwell (2004) menar att föräldrars inblandning i barnens läxor kan ge både positiva och negativa effekter. Undersökningen visar att om barnen får läxor som kräver föräldrarnas medverkan och som skapar konflikter gynnas ej barnens utveckling och familjelivet påverkas negativt. Det uppstår en negativ spiral där samspelet mellan föräldrar och barn blir ansträngt. Grosin (2001) förefaller ha samma åsikt då han skriver att föräldrar inte skall göra sina barns läxor utan endast stötta och hjälpa till.

Vi kan se att i de fall där barnen har få läxor som de kan klara självständigt eller med föräldrastöd påverkar inte läxorna familjelivet i någon större utsträckning. Med föräldrastöd menar informanterna att de stöttar och hjälper barnen, men att de inte gör läxan åt barnen, eller är tvungna att införskaffa material för att läxan skall kunna göras.

Samtliga informanterna upplever att de lägger mycket tid på att kontrollera barnens läxläsning och att bära ansvaret för att läxorna blir gjorda. Flera informanter upplever att skolan ställer krav på föräldrarna att se till att läxan blir gjord och hur läxan skall göras. Detta trots att skolan inte har givit någon information om hur de som föräldrar skall arbeta med barnens läxor i hemmet. Leos (2004) undersökning visar dock på motsatsen när det gäller upplevelsen av krav från skolan. Detta är något som vi har reflekterat över, vi kan dock ej se någon orsak till de olika resultaten.

Enligt våra informanter ställer skolan krav på föräldrarna utan att ge föräldrarna rätt förutsättningar för att hjälpa barnen, vilket kan leda till konflikter som påverkar familjelivet negativt. Detta kan i sin tur leda till ett ständigt dåligt samvete och en press på sig att vara den perfekta föräldern med ”lyckade” barn vilket Bäck-Wiklund och Bergsten (1997) tar upp. Det finns även de informanter som har barn i skolor som varit tydliga med att informera föräldrarna om på vilket sätt de kan stötta sina barn och bli engagerade i barnens skolgång. I dessa fall skapas ett bättre samspel kring barnens läxsituation i hemmet och en negativ påverkan på familjelivet kan undvikas. Resultatet av undersökningen visar att det är viktigt att pedagogen är tydlig med information om hur skolan arbetar med läxor, läxans syfte och vilket engagemang som förväntas av föräldrarna.

Barnens läxor inverkar även på familjelivet när det gäller den fysiska miljön. Vår studie visar på samma resultat som Gersne (2005) har kommit fram till. Det vill säga att yngre barn oftast gör sina läxor vid köksbordet, medan de äldre barnen oftare sitter på sina egna rum när läxorna görs. Våra informanter anger att ansvaret för barnens läxor successivt övergår till barnet när barnet blir äldre. Vi kan se ett samband när det gäller platsen för läxläsning eftersom de äldre barnen i större utsträckning utförde läxorna på sina rum med eget ansvar.

Informanterna menar att fritidsaktiviteter är viktiga och att de därför i många fall anpassar läxläsning till den lediga tid som finns. Det kan bero på läxans djupa förankring i vardagslivet. Föräldrarna har själva haft läxor och läxans förekomst ifrågasätts därför sällan (Cooper 2001, Kravolec & Buell, 2000).

Samverkan med skolan

Hälften av informanterna upplever att samverkan med skolan fungerar bra och att de kan påverka sina barns läxor. Detta kan ske dels genom direktkommunikation förälder-lärare och/eller genom föräldramöten. De informanter som inte känner att de kan påverka barnens läxor anger meningslöshet som den huvudsakliga orsaken. Trots att de som föräldrar har upplyst om sin åsikt gör pedagogerna ändå som de vill. Ytterligare en orsak till att föräldrarna inte vill ta upp sin åsikt om läxor med pedagogen är av rädsla för repressalier gentemot det egna barnet. Dessutom finns det kulturella skillnader mellan

skola och föräldrar. De kulturella skillnaderna i vår studie syftar på att föräldrar och skola har olika syn på lärarens auktoritet.

Samtliga informanter är överens om att läxor innebär involvering av föräldrarna. Graden av föräldrarnas inblandning kan dock variera och upplevas olika. En informant menar att läxor gör att man som förälder får ta på sig lärarens roll vilket upplevs negativt. Att läxorna tar betydligt längre tid i hemmet än vad läraren tror är också något som en av informanterna upplever som negativt. De familjer som upplever samverkan med skolan som positivt menar att skolorna tidigt varit tydliga med att informera föräldrarna om vad som förväntas av föräldrarna.

De positiva effekterna av läxor som våra informanter lyfte fram var att läxor kan ses som en kanal för delaktighet i skolans arbete. De menar att läxorna ger föräldrarna insyn i barnens skolarbete och möjlighet för dem att engagera sig. Delaktigheten kunde dock uppfattas olika, ibland som en påtvingad delaktighet. Vilket ledde till en negativ upplevelse enligt en informant.

Analys och diskussion

Eriksson (2004) belyser att det har skett en förändring i kontakten mellan föräldrar och skola. Förändringen har lett till att skolan ställer ökade krav på föräldrar, men också att föräldrar vill vara delaktiga i större utsträckning. Undersökningen tyder på att föräldrar vill vara delaktiga men att det finns olika hinder för delaktigheten. De hinder som vi fann var meningslöshet, rädsla och kulturella skillnader.

Nej, de tyckte att så här måste vi göra för att det ska fungera. (Familj D)

Det är ju inte så där helt enkelt att ge för mycket kritik även om det är konstruktiv kritik... För du är rädd för att det skall slå tillbaka på barnen. (Familj B)

Läraren däremot, den svenska, hon vill att föräldrarna skall ta engagemang hemma och påverkar. Men föräldrarna anser att du är lärare och att det är du som bestämmer. Dom säger inte så mycket. Dom vågar väl inte eller... Så det är en kulturrej. (Familj F)

Ytterligare en orsak som enligt Andersson (2004) bidrar till att skapa konflikter mellan skolan och föräldrar är att lärare och föräldrar inte har samma uppfattning om hur mycket tid läxorna tar.

Nu i ettan har dom ju sagt det att det här är ju jättelätt. Det tar bara 5-10 minuter i tid som ni sätter er ner med era barn... Men det kan ta en halvtimme innan man lyckas få till att man sätter sig ner med läxan och sen tar det ju alltid en halvtimme oavsett vad man gör. (Familj A)

Utifrån informanternas svar visar undersökningen att pedagogen måste vara medveten om dessa olika faktorer för att få till stånd en gynnsam samverkan med föräldrarna. Andersson (2004) menar att en väl fungerande samverkan är en viktig faktor för barnets skolgång. Det är även viktigt att det klart framgår vilket ansvar föräldrar respektive skolan har när det gäller barnets lärande. Vi har funnit att ovanstående fyra områden; meningslöshet, rädsla, kulturella skillnader och tidsuppfattning, kan vara orsaker till att samverkan mellan skola och föräldrar inte fungerar på önskvärt sätt.

För att samverkan mellan skola och hem skall fungera önskar våra informanter tydlig information gällande vilket ansvar skola respektive föräldrar har när det gäller barnens lärande. Detta gäller även för föräldrarna i undersökningen som Andersson (2004) hänvisar till. Skolan bör också ta föräldrars önskemål på allvar. Undersökningen visar att där föräldrarna har en positiv upplevelse av samverkan har skolorna aktivt och tydligt informerat om verksamheten.

De flesta föräldrar vill hjälpa och stötta sina barn. Det kräver dock att rätt förutsättningar skapas. En förutsättning är att föräldrar vet hur de skall hjälpa till vilket även Steinberg (1986) belyser. I Lpo-94 står det att skolan skall informera föräldrarna om vilka krav som ställs och vilka arbetsmetoder som använts för att föräldrarna skall kunna vara delaktiga. Undersökningen visar att kommunikationen mellan hem och skola måste vara tydlig och öppen samt ske i båda riktningar.

Läxors påverkan på barnet

Informanternas uppfattning är att läxor påverkar barnen både positivt och negativt. En vanlig åsikt är att barnen inte upplever läxorna som positiva, men föräldrarna ser läxornas betydelse för barnens framtid. Föräldrarna bygger denna åsikt på egna erfarenheter, då

det finns föräldrar som ångrade att de inte hade lagt ner mer tid på sina egna läxor. Föräldrarna menar dock att trots att barnen innan läxorna skall göras har en mer eller mindre lång startsträcka är deras upplevelse av läxläsningen ofta positiv när läxorna blir gjorda.

Flera informanter menar att läxor påverkar barnets självkänsla i båda riktningarna. Är det en läxa som upplevs som meningsfull och som barnet klarar av påverkar det positivt. Är det däremot en svår läxa som barnet inte har förutsättningar för att klara blir det en motsatt effekt.

När det gäller läxors inverkan på barnets fritid är mängden läxor en betydande faktor för hur mycket av sin fria tid som barnet måste ägna åt läxläsning. En annan orsak som inverkar på barnens fritid är föräldrarnas syn på när läxorna skall göras. Föräldrarna har olika metoder för att kombinera läxläsning med barnens fritidsintressen.

Analys och diskussion

Föräldrarnas uppfattning är att barnen upplever läxorna som något negativt. Barnen vill hellre umgås med kompisar, titta på TV eller vara aktiva inom någon idrott. Barnen behöver uppmanas, ofta många gånger, för att de skall göra läxorna. ”Startsträckan” blir lång vilket bidrar till att barnet upplever läxan som negativ, eftersom det blir mindre tid över för andra aktiviteter och läxan kopplas samman med konflikter. Grosin (2001) tar upp problemet med att föräldrar ofta måste ”tjata” på barnen för att läxan skall bli gjord. Det uppstår en nedåtgående spiral. När läxan är gjord har dock barnen enligt föräldrarna en positiv upplevelse. Den positiva känslan kan bero på att barnet har genomfört något kravfyllt och de får uppmuntrande feedback från föräldrarna. Detta leder till en känsla av att vara nöjd med sig själv. Läxläsning tillsammans med föräldrar kan också vara en mysig stund där man umgås, vilket Montessoritidningen (2004) belyser.

Föräldrarna tycker att barnens fritidsaktiviteter är viktiga. Vi fann att våra informanter har olika metoder för att hjälpa barnet att kombinera skolans arbete med olika aktiviteter. Det kan vara att ha en ”kompisfri dag”, att läxorna skall göras före TV tittande eller att läxorna kan göras när det fanns tid tillgängligt.

Här har det varit mer anpassat beroende på vad de ska göra och hur det är och så. Det har väl funkat. Så länge det funkar, känns det ju bättre att ha det så för då blir det mera på deras villkor. (Familj D)

Vikten av att pedagogen ger föräldrarna möjligheter att kunna kombinera läxor med fritidsaktiviteter är något som framkommit genom vår undersökning. Det överensstämmer med Kidwells (2004) åsikt att föräldrar bör hjälpa sina barn att förena läxor med övriga aktiviteter. Det bör finnas en flexibilitet för familjen beträffande när läxan skall göras. Beroende på vilka förutsättningar föräldrarna får kan de hjälpa barnen att kombinera fritid med skolarbete. Då kan även ”tjat” och konflikter förebyggas.

Informanterna anser dessutom att läxorna måste vara meningsfulla för barnen för att kunna ge dem en positiv upplevelse som i sin tur påverkar deras självbild på ett bra sätt.

Överföring av inställning till läxor

Ordet läxa uppfattas framförallt av våra informanter som ett negativt ord. Det finns också de som upplever ordet som ett positivt ord eller har en neutral inställning. De negativa kopplingarna är att det är kravfyllt, en påлага, en förlängning av skolan där tid tas från fri tid eller en bestraffning. De som uppfattar ordet positivt nämner ord som delaktighet, något man lär sig och att det är roligt. Det finns även en neutral uppfattning och de informanterna beskriver ordet som en naturlig del av skolans arbete.

Föräldrarnas huvudsakliga inställning till sina läxor som barn är att läxorna upplevdes som trista, de var till för läraren och att de tog tid från fritidsaktiviteter. Det finns även informanter som upplevde läxorna som neutrala, de var en del av skolan som skulle göras. En informant upplevde sina egna läxor som mycket positiva.

När det gäller inställningen till barnens läxor är informanternas åsikter delade. Barnens läxor upplevs som en del av skolan men de tar mycket tid. Läxor upplevs även som viktigt eftersom de lär barnet att ta ansvar och förbereder för högre studier. Föräldrarna anser också att läxor ger dem en inblick i barnens skolgång. Det som föräldrarna mest vänder sig emot är utformningen och mängden läxa.

I de fall där föräldrarna har negativa inställningar till sina egna läxor vill föräldrarna inte överföra dessa till sina barn. Föräldrarna vill påverka sina barn till positiva studievänor. En informant uttrycker att rutiner kring läxor kan vara en väg till goda studievänor.

Analys och diskussion

Vi kan urskilja tre ståndpunkter i informanternas åsikter om ordet läxa och dess innebörd. De flesta förknippar ordet med negativa känslor, ett fåtal har neutral uppfattning och en informant har mycket positiva tankar. Oavsett upplevelserna av sina egna läxor vill föräldrarna överföra en positiv inställning till läxor till sina barn. Detta med motiveringen att de inte själv insåg vikten av läxor när de var barn. Idag har även samhället förändrats och det ställs större krav på utbildning för att få ett arbete. Arbetsmarknaden har förändrats (Bygren, Gähler och Neramo, 2004) och det krävs utbildning efter grundskolan, vilket innebär att det ställs högre krav på barnen i grundskolan. De måste prestera godkända betyg så att de kommer in på den gymnasieutbildning de önskar. Detta förstår föräldrarna men enligt dem inser inte barnen vikten av läxor. Undersökning visar på att inställningen till läxor förändras när man blir äldre och själv blir förälder.

Går man i nian så har man inte så många chanser idag på samma sätt som vi hade. Det var inte sånt fokus. På en femgradig skala var ett ändå godkänt. Det krävdes extremt mycket för att man inte skulle vara godkänd. Men nu är det kniven på strupen, du måste vara godkänd i matte, svenska och engelska. Du kommer inte in på gymnasiet annars, oavsett hur det ser ut i övrigt. Det är på ett helt annat sätt idag, där läxan är en utav flera bedömningskriterier. (Familj C)

Föräldrars önskningar

Som en avslutande del vill vi delge föräldrarnas önskningar till andra pedagoger, kort och gott: ett ord på vägen som vi vill dela med oss av. Vi frågade föräldrarna vilka önskningar de hade inom området läxor. Svaren vi fick var många råd, tips och önskningar som gällde läxor men även andra önskningar som vi kan ta med oss till vårt kommande yrke.

Något som alla informanter uttryckte var att läxor bör vara individuella och utformade efter varje barns förmåga. De skall också vara utformade så att barnet kan utföra den självständigt, vilket innebär att barnet skall kunna göra läxan med föräldrastöd, men att föräldrarna inte skall göra läxan åt barnen.

Det är ju det här då att jag tycker ungarna skall göra läxorna och inte vi. Sen att vi går in och hjälper är ju en annan sak. Men att vi ska sitta och pillra och knåpa med allting och att ungarna sitter och tittar på. Det fattar ju inte jag varför. (Familj B)

Betydelsen av att förstå syftet med läxan är enligt informanterna viktigt för både föräldrar och barn. Skolan skall därför vara tydlig med att informera om syftet till båda parter för att läxan skall bli meningsfull och motiverande. Föräldrarna anser att samspelet mellan hem och skola är betydelsefullt och att kontakten med barnens lärare fungerar.

Flera av informanterna menar att det är viktigt att pedagoger är medvetna om att barn i dagens samhälle har väldigt olika livsvillkor. Familjeförhållanden påverkar hur mycket tid, ork och förmåga föräldrarna har när det gäller att stödja barnens läxläsning. En informant menar att om barnet har föräldrar som kan ge stöd och hjälp har barnet bättre förutsättningar för att nå goda studieresultat. Ett alternativ till hemläxor som flera informanter nämnde var att barnen skulle kunna få tid till att göra läxor i skolan eller på fritidshemmet med hjälp av en pedagog. Ytterligare önskningar som kom fram var att föräldrar efterlyser mer diskussionsuppgifter, att ordet läxa bör utformas så att det får en mer positiv klang och att läsning prioriteras.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att föräldrar tycker att läxor är en naturlig del av skolan. Deras önskningar är dock att de måste vara individuella och meningsfulla samt bygga på barnens kunskapsnivå. De hjälper gärna barnen och är ett föräldrastöd, men de vill inte göra läxorna åt barnen. En fungerande kommunikation och samverkan i båda riktningar anser föräldrarna vara oerhört viktigt.

Slutdiskussion

Två olika barn kan ju se på läxan på två helt olika sätt. Den ene ser ut som; Oj va kul det här är och den andre ser ut; Hjälp, jag klarar inte av det här. Två inställningar, som rosen antingen skönheten eller taggarna ... (Familj F)

Citatet anser vi ringar in begreppet läxor väldigt bra. Det är ett fenomen som kan belysas ur olika synvinklar och det finns inga enkla svar på de frågor som dyker upp när man diskuterar läxor. Det är ett ämne som innehåller många olika åsikter, känslor och tillvägagångssätt. Variablerna ryms från den negativa polen till den positiva, från en informants nej till läxor till en annan som anser att det är alldeles för lite läxor i skolan. Hur skall vi som pedagoger då förhålla oss till läxor?

Samtliga informanter var överens om att läxor är en del av skolan som ingår i familjens vardagsliv. Det vi fann var att föräldrarnas inställning till läxor inte handlar om ifall barnen skall ha eller inte ha läxor, utan om utformningen. Detta resultat överensstämmer inte med den tidigare forskning som vi funnit samt pågående samhällsdebatt. I båda fallen handlar det mer om ifall läxor skall finnas eller inte.

Våra resultat tyder på att föräldrarnas utbildningsnivå inte har betydelse för synen på läxor vilket överensstämmer med tidigare forskning som vi funnit (Lund & Nilsson, 1989). Det som dock påverkade inställningen var föräldrarnas arbetstid. Samhället har ändrat sig under de senaste decennierna vilket har inneburit att idag yrkesarbetar båda föräldrarna ofta heltid. Föräldrarna vill vara aktiva och engagerade, men upplever det som svårt att få tiden att räcka till. Våra informanter och även vi själva menar att skolan därför måste finna nya vägar för att underlätta när det gäller läxläsning. Ett alternativ som framkom i vår undersökning var att fritidshemmen skulle kunna hjälpa till eller att skolan erbjuder organiserad hjälp med läxläsning utanför ordinarie skoltid. Varför inte införa en läxklubb på fritids där barnen tillsammans på ett lustfyllt sätt kan arbeta med sina läxor? Detta kan tyckas motstridigt när vi betänker att föräldrar vill ha läxor med argumentet att de ger insyn i barnens skolarbete och främjar samverkan. Vi menar att det är en utmaning för pedagoger att hitta nya arbetsformer som skapar valmöjligheter för familjerna när det gäller läxor och samverkan med skolan.

Genom vår undersökning har fått en djupare kunskap och förståelse för hur läxor påverkar familjers dagliga samvaro. Som ett resultat av vårt arbete kommer vårt förhållningssätt till läxor genomsyras av att de skall vara individuella, meningsfulla och utformade så att barnet kan göra dem självständigt men med föräldrastöd. Förutom utformningen på läxorna är dialogen mellan föräldrar och pedagog av stor betydelse. Vi anser att en bra dialog bygger på att båda parter kan känna sig delaktiga på lika villkor.

Framtida forskning

Vi tycker att det har varit mycket intressant att genomföra denna undersökning. Det har dykt upp många frågor under arbetets gång som har resulterat i tänkvärda diskussioner. Det som vi funnit vara intressant för framtida forskning är om familjers olika livsvillkor i kombination med läxor bidrar till att öka ”klyftan” mellan barn som kommer från olika familjeförhållande. Vår fundering är hur stor roll läxor spelar för att eleven skall få ett godkänt avgångsbetyg?

Vi valde att intervjua familjer som har olika skolformer till sina barn. I vår studie kunde vi inte urskilja några olikheter i uppfattningen om läxor mellan de olika familjerna. Vi anser dock att det kan bero på studiens begränsade omfång samt att vi inte har belyst ämnet ur det perspektivet. Det vore intressant att ta del av en mer omfattande undersökning inom detta område. Skiljer sig läxor mellan kommunala skolor och friskolor och vad kan det i så fall bero på?

Referenser

- Andersson, Inga (2004). *Lyssna på föräldrarna – om mötet mellan hem och skola*. Stockholm: HLS Förlag.
- Bygren Magnus, Gähler Michael & Neramo Magnus (2004). *Familj och arbete – vardagsliv i förändring*. Kristianstad: SNS Förlag.
- Bäck-Wiklund, Margareta & Bergsten, Birgitta (1997). *Det moderna föräldraskapet – en studie av familj och kön i förändring*. Falkenberg: Natur och Kultur.
- Bäck-Wiklund, Margareta (2001). *Senmordernt familjeliv och föräldraskap – om traditionella roller och nya identitet*. Uni-Print, Aalborg Universitet.
- Cooper, Harris M (2001). *The battle over homework: common ground for administrators, teachers and parents*. Corwin Press, Thousand Oaks.
- Eriksson, Lars (2004). *Föräldrar och skola*. Örebro: Universitetsbiblioteket.
- Expressen* (2006). Är läxor viktigt?
<http://www.expressen.se/index.jsp?a=59904> [läst 06-06-04]
- Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet [Elektronisk]
http://195.17.252.28/vrshop_pdf/etikreglerhs.pdf
- Gersne, Ulf (2005). *Läxmiljöer och lärstilar*. Tillgänglig;
<http://dspace.mah.se:8080/bitstream/2043/1994/1/L%3Fxmilj%3Fer+och+l%3Frstilar.pdf> [läst 06-05-09]
- Grosin, Lennart (2001). *Alla föräldrar kan*. Stockholm: Stockholms universitet: Pedagogiska institutionen.
- Hellsten, Jan-Olof (1997). Läxor är inget att orda om: Läxan som fenomen i aktuell pedagogisk litteratur, *Pedagogisk forskning i Sverige 1997*, årg2 nr 3 s 205-220.
- Hellsten, Jan-Olof (2000). *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt*. Uppsala: Uppsala university library.
- Kidwell, Victoria (2004). *Homework*. London: Continuum.
- Kralovec, Etta & Buell, Johan (2000). *The end of homework, how homework disrupts families, overburdens children and limits learning*. Boston: Beacon Press.
- Kudinoff, Ted (2005). *Läxor är ett brott!*
<http://www.aftonbladet.se/vss/foraldrar/story/utskrift/0,3258,706411,00.html> [läst 05-09-09]
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Leo, Ulf (2004). *Läxor är och förblir skolarbete*
<http://www.mah.se/upload/LUT/Enheter/SOL/Nyheter/läxmanus041111.pdf> [läst 06-04-27]

Lindholm, Stig (1999). *Vägen till vetenskapsfilosofin*. Lund: Academia adacta.

Lund, K & Nilsson, N-E (1989). *Mer än en kvart om året*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94. [elektronisk]
<http://www.skolverket.se/skolfs?id=258>

Läsläsning är ett ansvar för både barn och föräldrar. (2004) *Montessoritidningen*, nr 5.

Nationalencyklopedins Internettjänst [elektronisk].
<http://www.ne.se> [läst 06-05-06].

Patel, Runa & Davidsson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Richardsson, Gunnar (2004). *Svensk utbildningshistoria – Skola och samhälle förr och nu*. Lund: Studentlitteratur.

Rudney, Gwen L (2005). *Every Teacher's guide to working with parents*. Thousands Oak: Corwin Press.

Steinberg, John (1986). *Läsläsning, en handbok för föräldrar, lärare och elever*. Solna: Ekelunds Förlag AB.

Södergren, Karin (2004). *Läxor stjälar tid från familjen*.
http://www.icakuriren.se/ArticlePages/200410/04/20041004140431_Administrators073/20041004140431_Administrators073.dbp.asp [läst 06-04-19]

Virkberg, Pennti (2006). Alla har rätt till sin frihet. *TTELA*, 1 juni.

Vänsterpartiet (2006). *Så blir skolan mer jämlik, Vänsterpartiets skolpolitik i 14 punkter*.
<http://www.vansterpartiet.se/vp/32371.cs> , <http://www.vansterpartiet.se/cs-media/xyz/000032370.pdf> [läst 06-06-01]

Wikipedia Internettjänst [elektronisk].
<http://sv.wikipedia.org/wiki/Huvudsida> [läst 06-04-26]

Bilaga 1

Brev till informanterna

Hej!

Vi vill med detta brev sända ut mer formell information angående intervjun vi talades vid om per telefon, samt bekräfta tiden vi kom överens om.

Vi är två lärarstudenter som läser på Högskolan Väst. Som examensarbete skall vi skriva en uppsats som handlar om föräldrars syn på läxor. För att få underlag till vår uppsats har vi valt att intervjua ett antal föräldrapar. Intervjuerna kommer att vara öppna och det är inga frågor som behöver förberedas.

Under intervjun kommer vi att använda oss av bandspelare för att underlätta vår bearbetning av materialet. Deltagandet i vår undersökning är helt anonymt och ni kan avbryta samarbetet när ni vill. Skulle ni vara intresserade av att ta del av vår färdiga uppsats kan vi erbjuda er ett exemplar.

Vi ses ...dagen den ...maj klockan...

Har ni några frågor får ni gärna höra av er till oss.

Vänliga hälsningar

Lola Damfeldt tel.nr. 0521-22 39 93

Marika Granat tel.nr. 0521-22 07 33

Bilaga 2

HÖGSKOLAN VÄST
Institutionen för individ och samhälle
Campus Vänersborg
Lärarprogrammet T6
Examensarbete 10 p, V06-H06
Lola Damfeldt och Marika Granat

Intervjuguide: Föräldrar

Studiens syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka föräldrars inställning till läxor, hur läxor påverkar familjers vardagsliv samt om familjens livsvillkor påverkar synen på läxor.

I undersökningen kommer vi att använda oss av följande frågeställningar:

- Hur påverkar olika livsvillkor, såsom föräldrarnas utbildning och arbetstid samt antal syskon i familjen, föräldrarnas syn på barnens läxor?
- Hur inverkar läxor på familjens vardagsliv enligt föräldrarna?
- Hur upplever föräldrarna samverkan med skolan?
- Vilken uppfattning har föräldrarna om hur läxor påverkar deras barn?
- Hur anser föräldrarna att deras egna upplevelser av läxor påverkar deras inställning till barnens läxor?

1. Kan ni berätta för oss om läxor och hemuppgifter när ni gick i skolan?

Hur skulle ni vilja förklara ordet läxa? Förklara - utveckla osv.
Kan ni komma ihåg hur ni gjorde med läxor i er familj när ni var barn?
Hur ofta hade ni läxa?
Fick ni hjälp med läxor av någon, förälder/syskon/kamrat/äldre släkting?
Var det viktigt med läxor? För er själva? För läraren? För föräldrarna?
Hur? Förklara?
Kändes det roligt? Motigt?
Hur mycket tid tog läxorna?
Inkräktade läxorna på fritiden? Familjelivet?

2. Beskriv hur ni gör med läxor i familjen?

Hur mycket läxor har era barn? Varje dag?, Flera gånger i veckan?
Hur mycket tid uppskattar ni att läxorna tar? Varje dag? Totalt på en vecka?
Hur ser fördelningen av läxorna ut, vilka dagar görs läxorna på?

Hjälper ni barnen med läxor? Hur ofta?
Hur mycket tid får du som förälder lägga ned på dina barns läxor? Per dag/per vecka?

3. Vilka förväntningar anser ni att skolan har på er när det gäller era barns läxor?

Vad tror ni är anledningen till att lärarna ger ert/era barn läxor?
Beting? Läxor för att barnen inte hinner i skolan?
Extrauppgifter för att barnen vill själva?

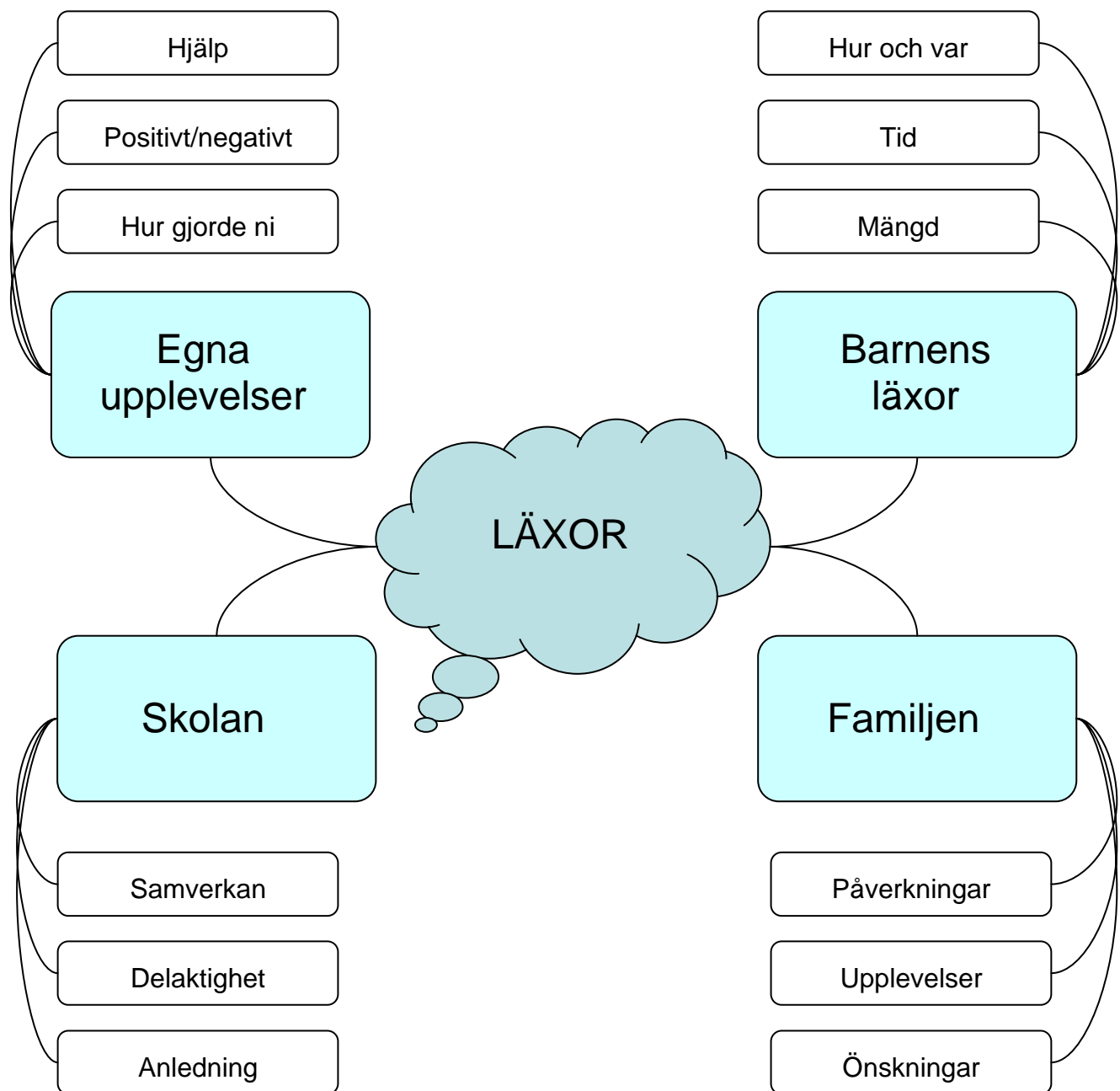
Gör läxorna att ni känner ni er delaktiga i ert/era barns lärande?
Känner ni att läxor gör att kontakten mellan er föräldrar och barnets lärare underlättas?
Diskuterar ni ofta barnets läxor med andra föräldrar?
Diskuteras läxor på föräldramöten?
Känner ni att ni kan vara med och påverka när det gäller vilken typ av läxa och hur mycket läxor era barn får?
Känner ni till vad som reglerar läxor? (vem som bestämmer om skolan får ge läxor och hur)
Vad säger läroplanerna?
Har ni fått någon information om skolans förväntningar på er som föräldrar?
På föräldramöte? På utvecklingssamtal? I veckobrev? Annat?
Vilken är er inställning till ert/era barns läxor?
Tror ni att er egen inställning till läxor påverkar barnens läxor?
Hur då? På vilket sätt?

4. Kan ni beskriva hur barnens läxor påverkar erat familjeliv?

Försakas något för att läxor skall göras? Får ni ge avkall på annan verksamhet? Vad i så fall? Inkräktar det på barnens fritid?
Vad säger barnen själva om läxor?
Motigt? Lustfyllt? Svårt?
Tidsplanering? sociala aktiviteter? möblering? utrymme? Lugn och ro osv.?
Hur tror ni att era barn påverkas av läxorna?
Kunskapsmässigt/identitetsmässigt?
Hjälper att lära? Motstånd? Lustfyllt? Blir duktigare? Får svårigheter?
På vem anser ni att ansvaret ligger på om läxorna blir gjorda?
Barnen? Föräldrar? Fritids? Skolan? Annat?
Hur inverkar läxorna på familjelivet? Förklara! Utveckla osv.
Skapar läxor konflikter mellan er och barnen? Ger de tillfällen till samvaro?
Hur, förklara, beskriv.
Hur mycket läxor anser ni är rimligt?
Vilken anledning till läxor anser ni är rimlig?
Hur mycket tid tycker ni att läxorna skall få ta?
Hur önskar ni att läxorna var utformade? Var skall de göras och när?
Upplever ni att ni lägger mer tid på att hjälpa era barn med läxor, än vad era föräldrar gjorde med er?

- 5. Antalet barn i familjen, ålder på barnen?**
- 6. Arbetstider?**
- 7. Utbildning?**
- 8. Är det något mer ni skulle vilja tillägga som vi har glömt?**

Tankekartan vid intervju

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se